

§ 131 Lausuntopyyntö Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmasta

Julkinen

Valmistelu ja lisätiedot

hallintojohtaja Matti Latva-Pirilä, puh 040 746 0626, etunimi.sukunimi@myrskylä.fi
kunnanjohtaja Esa Ukkola, puh 044 729 8610, etunimi.sukunimi@myrskylä.fi

Selostus

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallitus on 26.9.2024 § 215 päättänyt pyytää lausuntoa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnilta sekä hyvinvointialueen lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä.

Lausuntoja pyydetään 7.11.2024 klo 16.00 mennessä osoitteeseen kirjaamo@itauusimaa.fi.

Asian taustamateriaali löytyy Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen verkkopalvelusta, <https://itauusimaa.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Aluehallitus>

Kunnanjohtajan ehdotus

Kunnanhallitus antaa liitteenä olevan lausunnon.

Tämä pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Päätös Hyväksyttiin.

Täytäntöönpano

ote ja lausuntoliite kirjaamo@itauusimaa.fi

Liitteet Palveluverkkosuunnitelma 2025-2026, luonnos 0.1
Palveluverkkolausunto

Tiedoksianto asianosaisille

Tiedoksianto sähköisesti

Päivämäärä: 5.11.2024

Vastaanottajat: Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen aluehallitus

Pöytäkirja yleisesti nähtävillä

Myrskylän kunnan kotisivuilla 11.11.2024

Muutoksenhaku**MUUTOKSENHAKUKIELTO VALMISTELUA TAI TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVASTA PÄÄTÖKSESTÄ**

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska asia koskee vain valmistelua.

Sovellettavat lainkohdat: Kuntalaki (410/2015) 136 §

Itä- Uudenmaan hyvinvointialue on pyytänyt lausuntoa hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmaan.

Uudistuksen rahoitusjärjestelmä ei ole pystynyt takaamaan uudistuksen laadullisia tavoitteita: riittävää palveluiden sisällöllistä, laadullista ja sosioekonomista tasapuolisuutta. Uhkana on, että luvut palveluiden parantumiset jäävät toteutumatta. On ymmärrettävää, että hyvinvointialue pyrkii toteuttamaan asetetut säästötavoitteet. Myrskylän kunta kuitenkin toteaa, että säästöjen ja palveluiden näkökulmasta esitys ei edistä riittävästi kumpaakaan tavoitetta. Siksi Myrskylän kunta ottaa lausunnossaan kantaa ehdotettuun ratkaisuun ja edellyttää myös vaihtoehtoja päätöksentekijöiden käytettäväksi.

Hyvinvointialueen jäsenkunnat, siis asukkaat, päätyvät suunnitelman toteutuessa hyvin eriarvoiseen asemaan. Hyvinvointialueen rahoituksen kannalta, nykyisen suunnitelman toteutuessa, uhkana on myös väestön siirtyminen valinnanvapauden kautta Päijät-Hämeen hyvinvointialueen asiakkaaksi. Hyvinvointialueen talouden kokonaisuuden kannalta tämä on kalliimpaa, kuin palveluiden saavutettavuuden optimointi koko hyvinvointialue huomioiden.

Myrskylän kunta kiinnittää huomioita suunnitelman terveysasemapaalveluiden saavutettavuuskarttoihin. Alueen koillisosaan jää alue (käytännössä Myrskylän Kirkonkylästä koillisen), jonne suunnitelmassa käytetty 30 min. alue ei ulotu. Ehdotettu palveluverkko ei toisaalta tukeudu olemassa olevaan julkiseen liikenteeseen riittävästi. Verkko ei myöskään tue julkisen liikenteen kehittämistä samoihin suuntiin, kuin Myrskylästä muuten palveluita ohjataan, esimerkiksi yläkoulujärjestelyissä. Autottomien ja huonokuntoisten vanhusten liikkumista ei ole huomioitu riittävästi

Kun terveysasemien saavutettavuutta alueella tarkastelee saavutettavuuskartan koillinen- lounas akselilla, voi havaita, että käytännössä n. puolet alueesta jää kokonaan ilman kiinteää lähipalvelua.

Ongelma ratkeaisi säilyttämällä lähipalvelun Myrskylässä. Saavutettavuus paranisi ja koko alue olisi vähintään tummanvihreä. Koko hyvinvointialue voitaisiin hoitaa enintään puolen tunnin päässä kotoa. Vaaleampi vihreä (alle 15min.) alue laajenisi myös. Asian voisi toteuttaa kustannusneutraalisti, jopa kustannuspositiivisesti säilyttämällä lähipalvelupisteiden määrä esityksen mukaisena. Tämä muutos lisäisi suunnitelman uskottavuutta asiakaslähtöisenä asiakirjana. Nyt esitetyssä ratkaisussa korostuvat organisaatiolähtöiset nykyiset tila- ja henkilöstökysymykset. Näin ollen taloudellinen ja saavutettavuuteen liittyvä perustelu palveluverkkoehdotukselle on akateemisestikin tarkasteluna heikko. Myrskylän terveysaseman sulkeminen kokonaan on kaikista vaihtoehdoista vaikeimmin perusteltavissa.

Samaan päätelmään päädytään myös aiemmin laadituissa riippumattomissa tutkimuksissa. Hyvinvointialueuudistuksen valmisteluvaiheessa Sitra teki laajan selvityksen terveysasemien optimaalisesta sijainnista väestöpohja, saavutettavuus ja talous huomioiden. Riippumattoman toimijan laatimaa raporttia voidaan pitää luotettavana selvityksenä. Raportin lopputulemaa on vaikea millään argumenteilla kyseenalaistaa. Raportti laadittiin Oulun yliopiston johdolla, alan parhaiden asiantuntijoiden toimesta. Sitran raportti löytyy alla olevan linkin takaa. Toinen linkki viittaa kuntalehden artikkeliin aiheesta. Raportti esittää asiakaslähtöisillä ja talouden kriteerillä optimaalisen sosiaali- ja terveystalouden palveluverkon vuodelle 2025. Tämä raportti on hyvä lähtökohta palveluverkkotarkastelulle. Raportin kehityskuvassa Itä-Uudenmaan pohjoisosaa palvelee Myrskylään

sijoitetut palvelut. Näin laajaa, perusteellista ja asiantuntevaa selvitystyötä ei voi jättää huomiotta, kun tehdään päätöksiä Itä-Uudenmaan alueen palveluverkosta.

https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2017/02/Sosiaali_ ja_ terveyspalveluverkon_ kehityskuva_ 2025-3.pdf

<https://kuntalehti.fi/uutiset/sote/selvitys-vanhaan-sote-verkkoon-takertuminen-rapauttaisi-lahipalvelut/>

Rakennusteknisesti ja toiminnallisesti Myrskylän tilojen on todettu olevan hyvässä kunnossa. Myrskylän kunnassa on myös eri käsitys henkilöstön saatavuudesta. Myrskylä on onnistunut viime aikoina rekrytoimaan kelpoista henkilöstöä vaikeimminkin rekrytoitaville aloille, esim. erityisopettajia ja varhaiskasvatuksen opettajia. Ennen uudistusta esimerkiksi koulupsykologipalveluiden saatavuudessa ostopalveluna ei ollut ongelmaa.

Mikäli kaikesta huolimatta päädyttäisiin sulkemiseen, tulisi myrskyläläisille esittää nyt esitettyä vaihtoehtoa paremmin saavutettava vaihtoehto. Samalla tulisi myös muita palveluita keskittää nyt esitettyä huomattavasti voimakkaammin, jos ajatellaan saavutettavan todellisia taloudellisia säästöjä. Siinäkin tilanteessa ikäihmisten usein tarvitsemat palvelut ja neuvolapalvelut tulee säilyä kohtuullisessa ajassa saavutettavina lähipalveluina. Puolen tunnin raja koko alueella on täysin mahdollinen kustannusneutraalisti. Samoin 15. min alueen suurentaminen. Vaihtoehtojen mallinnusten puute onkin keskeinen ongelma koko selvityksessä. Hyvän hallinnon periaatteisiin eri vaihtoehtojen tarkastelu päätöksenteon pohjana. Myrskylän kunnan näkemyksen mukaan tämä ei toteudu nyt esitettyssä palveluverkkoselvityksessä.

Palveluverkkoselvityksessä todetaan:

”Pienissä väestökeskittymissä tarjotaan tarpeenmukaisia liikkuvia tai jalkautuvia lähipalveluita.”

ja edelleen

”Digitaalisten palveluiden osuutta kasvatetaan lisäämällä tarpeenmukaisia etävastaanottoja sekä sähköisiä lomakkeita.”

Esityksessä ei todeta miten nämä palvelut käytännössä ratkaisisivat saavutettavuuden ongelmat. Korona-aikana otettiin merkittävä digitalisaation loikka kaikilla palvelualueilla. Käytännössä korona-aikana tehtiin myös mittava ihmiskoe digitalisaation vaikutuksista. Hyvin pitkälle viedyn digitalisaation vaikutukset näkyvät vieläkin erityisesti ikäihmisten ja toisaalta lasten ja nuorten henkisenä ja fyysisenä huonovointisuutena. Monilla palvelualueilla on palattu takaisin kasvokkain tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Löyhä lupaus lähipalveluiden korvaantumisesta digitalisaatiolla ja sähköisillä lomakkeilla, ei ole riittävän tarkka mallinnus siitä mitä tapahtuu kuntalaisille alueen koillisissa osissa. Tämä alue käsittää käytännössä puolet koko alueesta. Myös jalkautuvista lähipalveluista olisi hyvä saada tarkempaa kuvausta.

Myrskylässä kiinnitetään huomioita tilastotietoon fyysisistä käynneistä. Voidaan kysyä mikä olisi luku, jos myrskyläläiset olisi selkeämmin ohjattu Myrskylään.

Tilastotiedoissa huomio kiinnittyy myös sairastuvuuteen. Miten korkea sairastuvuus näkyy palveluverkkoselvityksen lopputulemassa? Voiko palveluiden saavutettavuuden heikkeneminen edesauttaa sairastuvuuden vähenemistä?

Positiivisena huomiona Myrskylä nostaa esille ikääntyneiden asumispalveluiden palveluverkon, joka karttakuvassa on hiirihaukkaperspektiivistä katsottuna kattava ja tasapuolinen.

Positiivisena huomiona voi todeta, että selvitystyön kuluessa on havaittu suunnitelman keskeinen riski. Toisaalta riksi jätetään ehdotuksessa huomiotta, ja riskin torjumiseksi ei esitetä konkreettisia ratkaisuja:

”Toimipisteiden sulkeminen kasvattaa asiointimatkaa haja-asutusseuduilla, joilla myös sairastavuus on keskimääräistä korkeampaa ja samalla myös julkisen liikenteen tarjonta vähäistä. Asiointimatkan pidentyessä on tunnistettu riski, että osalla asiakkaista asiointi vaikeutuu ja yksittäisen asiakkaiden palveluiden käyttö voi vähentyä haitallisella tavalla.”

Myrskylän kunta edellyttääkin, että päätöksiä tehtäessä lähtökohtana on Itä-Uudenmaan asukkaiden etu koko hyvinvointialueen näkökulmasta. Jos tarkastelu olisi tehty koko Itä-Uudenmaan näkökulmasta, palveluverkko olisi joiltakin osin erilainen, kuin nyt esitetyssä ehdotuksessa. Hyvän valmistelun periaatteiden mukaisesti vähintään vaihtoehtoja olisi pitänyt tuoda esille. Usein palveluverkkoselvityksissä tuodaan esille myös ns. nollavaihtoehto, eli kuvataan millainen palveluverkko olisi, jos tarkastelusta on suljettu ulos nykyisen henkilöstön ja tilojen vaikutus ja verkkoa tarkastellaan asiakaslähtöisesti puhtaasti palveluiden laadun, saavutettavuuden ja talouden näkökulmasta. Edellä mainittu Sitran raportti olisi ollut valmis lähtökohta palveluverkon kehittämiseksi. Vaikka väestön määrän perusteella alueen lounaisosa korostuisi, olisi yksi täplä lähipalveluille myös kaakkoisosassa.

Myrskylän kunta edellyttää, että aiempi tutkimustyö huomioidaan palveluverkkopäätöksiä tehtäessä, esitetylle ratkaisulle kerrotaan myös vaihtoehtoja ja hyvinvointialueen jäseniä kohdellaan tasapuolisesti myös palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta.

